

**Posudek diplomové práce Anny Roučkové:
Smrt a umírání v současné společnosti: vybrané psychologické a teologické aspekty
duchovního provázení v umírání**

V první kapitole autorka obzírá fenomén umírání z hlediska pojmosloví, z hlediska biologického, psychologického a sociologického.

V druhé kapitole představuje různé koncepce vyrovnání se smrtí: E. Kübler-Rossové, Richarda S. Lazaruse, Franklovy logoterapie, manželů Tauschových a V. Kastové. Hodnotí jejich přínosy, ale upozorňuje na nebezpečí, že se mohou stát ideovými schématy, do nichž je vtěsnán unikátní lidský příběh umírajícího, který často nemá možnost či sílu nároku dostát (logoterapie), nebo do nichž doprovázející osoba vtěsnává svůj přístup k umírajícímu. Toto je ostatně jakýsi refrén, který se ozývá i v jiných částech práce – obava před „ideologizací“ přístupu k nemocným v terminálním stádiu.

Třetí kapitola se pak zabývá již teologicky tématem duchovního doprovázení. Po nepřilíš zdařilém představení dvou směrů pastýřské péče ve 20. st. (homiletické paradigma Thurneysenovo, terapeutické paradigma), kde se autorka opírá prakticky jen o Hauschildův výklad v TRE, přistupuje k vlastní teologické reflexi. Začíná pohledem Nového zákona, který řadí smrt jedince do perspektivy kříže a vzkříšení Ježíše Krista, aniž se příliš zdržuje exegetickou úvahou nad jednotlivými uváděnými texty; pak se zastaví u pojmu lidské důstojnosti a u fenoménu naděje. Poněkud neorganicky Roučková vložila pasáž o přínosu a hranicích psychologických konceptů, zjišťujíc správně, že na tomto poli není psychologie a teologie ve stavu soupeření, pokud si psychologie je vědoma svých hranic. Závěrem pak podává svůj pohled na hlavní úkoly a možnosti duchovního doprovázení.

Základní myšlenkou celé práce je důraz na unikátnost každého lidského příběhu, včetně příběhu umírání a smrti. Odmítána je banalizace utrpení, umírání, smrti a truchlení a jejich „byrokratizace“ v novodobé kultuře, ale také všechny snahy o jejich ideologizovaně znásilnění prostřednictvím ideových psychologických nebo i teologických schémat, jimž se pokoušíme utrpení vysvětlit, zdůvodnit, ospravedlnit (trest, Boží výchovný prostředek atd.). Důstojnost každé lidské osoby zakazuje takovéto přístupy.

Potud je diplomandčina základní teze srozumitelná. Ozývá se v celé práci opakovaně. Otevřenou otázkou však zůstává autorčina představa o konkrétním pastýřském doprovázení. Jakou roli zde hrají „propria“ pastýřské péče – modlitba, Písmo, věřící společenství, symbolické akty (svátost, žehnání...)? Zde diplomová práce vybíhá do neurčita. Očekávali bychom, že autorka učiní důsledky ze svého základního přesvědčení a navrhne takový typ duchovního doprovázení, který vyhoví konceptu důstojnosti osoby, umožní vstup aspektu křesťanské naděje orientované na kříži a vzkříšení. Zde zůstala diplomandka cosi dlužna a navrhuji, aby toto téma se stalo předmětem rozpravy při obhajobě.

Po stránce metodické práci charakterizuje jistá neuspořádanost, několikeré opakování stěžejních myšlenek, nezřetelné provedení základní teze. Autorka pracuje převážně s literaturou německou (několik titulů literatury české, k jejímu tématu se vztahující, např. Křivohlavý-Kacmarczyk bychom také rádi uvítali). Svá tvrzení většinou, ale ne důsledně, dokumentuje odkazy. Práce neobsahuje tvrzení vysloveně chybná nebo problematická – ale i zde jsou výjimky (např. s. 83: „Smrt na kříži je nadějí nejen pro některé, ale pro všechny, protože ! ve smrti jsme si všichni rovni“ aj.)

Po stránce stylu a jazyka jsem neshledal vážnější prohřešky. Práce má standardní náležitosti diplomových prací – anotaci, seznam literatury (včetně internetových zdrojů), obsah.

Doporučuji, aby diplomová práce A. Roučkové: Smrt a umírání v současné společnosti: vybrané psychologické a teologické aspekty duchovního provázení v umírání byla přes zmíněné nedostatky ~~byla~~ přijata k obhajobě.

Prof. ThDr. Pavel Filipi

1.1.2007